

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 8333.О.84.25 -2016

Професія: Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Код: 8333

Кваліфікація: машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

**Видання офіційне
Київ – 2016**

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
від 10.11.2016 № 1351

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 8333.О.84.25-2016

Професія: Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Код: 8333

Кваліфікація: машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

**Видання офіційне
Київ – 2016**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

щодо реалізації Державного стандарту професійно-технічної освіти

Державний стандарт професійно-технічної освіти для професійної підготовки (підвищення кваліфікації) робітників з професії Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу розроблено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1135 та ст. 32 Закону України «Про професійно-технічну освіту» (103/98-ВР) і є обов'язковим для виконання усіма професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників сил цивільного захисту, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Державний стандарт професійно-технічної освіти містить:

освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника професійно-технічного навчального закладу;

типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників;

типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання і виробничої практики, передбачені типовим навчальним планом;

систему контролю знань, умінь і навичок учнів (слухачів) та критерії кваліфікаційної атестації випускників;

перелік основних засобів навчання;

список літератури.

У професійно-технічних навчальних закладах тривалість професійної підготовки на кваліфікацію Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу складає 216 годин.

У професійно-технічних навчальних закладах другого та третього атестаційних рівнів тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до рівня кваліфікації, яку набуває учень, що визначається робочим навчальним планом.

При організації перепідготовки за робітничою професією термін професійного навчання встановлюється на основі термінів, передбачених для професійної підготовки робітників з відповідної раніше набутої професії, при цьому навчальна програма перепідготовки може бути скорочена до 50% за рахунок виключення раніше вивченого матеріалу, за наявності у слухача документа про присвоєння робітничої професії.

При організації підвищення кваліфікації термін професійного навчання встановлюється з розрахунку 50% часу, передбаченого для професійно-теоретичної підготовки та 10 % часу, передбаченого для виробничого навчання.

У разі необхідності зазначені терміни навчання можуть бути подовжені за рахунок включення додаткового навчального матеріалу відповідно до вимог сучасного виробництва, конкретного робочого місця, замовників робітничих кадрів тощо.

Типовим навчальним планом передбачено резерв часу для вивчення предметів за потребою ринку праці.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника складені на основі кваліфікаційної характеристики професії «Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу» (Випуск № 92. Розділ «Робітники») Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України, затвердженого наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 01.12.2009 № 808 та погодженого Міністерством праці та соціальної політики України, а також, досягнень науки і техніки, впровадження сучасних технологічних процесів, передових методів праці, врахування регіональних особливостей галузі, потреб роботодавців і містять вимоги до рівня знань, умінь та навичок.

Професійно-практична підготовка здійснюється на посту технічного обслуговування пожежних автомобілів, майданчику для відпрацювання тактичних прийомів застосування пожежно-рятувальних транспортних засобів та безпосередньо в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Обсяг навчального часу на обов'язкову компоненту змісту професійно-технічної освіти не може перевищувати 80% загального фонду навчального часу, відповідно варіативний компонент – 20%.

Навчальний час учня (слухача) визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійно-технічної освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;

навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;

навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів.

Навчальний (робочий) час учня (слухача) в період проходження виробничої та передвипускної (переддипломної) практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації згідно із законодавством.

Професійно-технічні навчальні заклади, органи управління освітою, засновники організують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційну атестацію. Представники роботодавців, їх організацій та об'єднань долучаються до тематичного, вихідного контролю знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційної атестації.

Під час прийому на перепідготовку або підвищення кваліфікації робітників професійно-технічним навчальним закладом здійснюється вхідний контроль знань, умінь та навичок у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

Після завершення навчання кожний учень (слухач) повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у відповідній галузі.

До самостійного виконання робіт учні (слухачі) допускаються лише після навчання і перевірки знань з охорони праці.

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик, критеріїв оцінювання.

Випускнику професійно-технічного навчального закладу другого та третього атестаційних рівнів, якому присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник», видається диплом встановленого зразка.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання й успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» з набутої професії та видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації.

Кваліфікація рівня підготовки визначена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження національної рамки кваліфікацій», рівень 2.

ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА
випускника професійно-технічного навчального закладу
(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують)
підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

2. Кваліфікація: машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

3. Кваліфікаційні вимоги

Повинен знати: нормативно-правові акти та нормативні документи, що регламентують організацію несення караульної служби в пожежно-рятувальних підрозділах; призначення, технічні можливості, принцип роботи, будову насосної установки; правила забору, та подачі вогнегасних речовин, регулювання режиму роботи і зупинки насосної установки з дотриманням вимог безпеки праці; порядок застосування пожежного устаткування та спеціального обладнання, яким оснащено пожежно-рятувальний транспортний засіб; строки та порядок проведення технічного обслуговування насосної установки та автономного силового агрегату; порядок ведення облікової та звітної документації; норми витрат паливно-мастильних матеріалів.

Повинен уміти: підтримувати належний технічний стан насосної установки її готовність до застосування за призначенням; керувати насосною установкою пожежно-рятувального транспортного засобу під час забору води з відкритих вододжерел, пожежних гідрантів, водоймищ та подачі вогнегасних речовин до осередку пожежі; здійснювати перевірку технічного стану систем і агрегатів насосної установки під час заступання на чергування; проводити технічне обслуговування машини, якою керує; дотримуватись вимог безпеки праці під час розгортання, забору води, проведення технічного обслуговування та ремонту насосної установки; вести облікову та звітну документацію щодо експлуатації насосної установки.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен: раціонально та ефективно організовувати працю на робочому місці;

дотримуватись норм технологічного процесу та стандартних операційних процедур під час роботи із насосними установками пожежно-рятувального транспортного засобу;

не допускати браку при проведенні спеціальних робіт із застосуванням насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу;

знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці і навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;

знати і дотримуватися виробничих (експлуатаційних) інструкцій, технологічних регламентів роботи із насосними установками пожежно-рятувального транспортного засобу, а також мати відповідний документ, що засвідчує завершену та успішну спеціальну підготовку.

5. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівня, кваліфікації осіб

5.1. При вступі на навчання до професійно-технічних навчальних закладів
Повна загальна середня освіта.

Наявність водійського посвідчення відповідних категорій.

Безперервний водійський стаж – не менше 3 років.

5.2. Після закінчення навчання

Повна загальна середня освіта та професійне навчання з одержанням освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» за професією Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу.

Підвищення кваліфікації.

6. Сфера професійного використання випускника

Діяльність, пов'язана з проведенням робіт із гасіння пожеж, рятування людей і тварин, наданням допомоги під час стихійного лиха, повеней, дорожньо-транспортних катастроф. *Діяльність пожежних служб в Україні* (КВЕД–2010, секція О, клас 84.25).

7. Специфічні вимоги

7.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства та становить не менше 18 років.

7.2. Стать: чоловіча, жіноча (обмеження отримання професії за статевою приналежністю визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993).

7.3. Медичні обмеження.

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Кваліфікація: машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Загальний фонд навчального часу – **228** годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин	
		Усього	З них на лабораторно-практичні роботи
1	2	3	
1	Загальнопрофесійна підготовка	12	
1.1	Основи галузевої економіки і підприємництва	6	
1.2	Основи правових знань	6	
2	Професійно-теоретична підготовка	77	6
2.1	Охорона праці	30	2
2.2	Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту	6	
2.3	Спеціальна підготовка машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	34	
2.4	Психологічна підготовка	7	4
3	Професійно-практична підготовка	108	
3.1	Виробниче навчання	84	
3.2	Виробнича практика	24	
4	Консультації	12	
5	Резерв часу	12	
6	Державна кваліфікаційна атестація	7	
7	Загальний обсяг навчального часу (без п. 4)	216	

Перелік необхідних кабінетів, лабораторій, майстерень для підготовки кваліфікованих робітників за професією «Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу»

1. Кабінети

Загальнопрофесійної підготовки;
охорони праці та медичної підготовки;
спеціальної підготовки машиніста насосних установок.

2. Натурна ділянка

Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів.

3. Тренажерні комплекси та полігони:

Майданчик для відпрацювання тактичних прийомів застосування пожежно-рятувальних транспортних засобів.

Примітка:

Для підприємств, організацій, що здійснюють професійне навчання кваліфікованих робітників:

допускається зменшення кількості кабінетів, лабораторій за рахунок їх об'єднання;

індивідуальне професійне навчання кваліфікованих робітників може здійснюватись за наявності обладнаного робочого місця.

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з предмета
«Основи галузевої економіки і підприємництва»

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>усього</i>	<i>з них на лабораторно-практичні роботи</i>
1	Основи галузевої структури економіки України	1	
2	Підприємство як форма діяльності в умовах ринкової економіки	1	
3	Виробнича діяльність підприємства	1	
4	Кадри підприємств і продуктивність праці	1	
5	Оплата праці	1	
6	Основи підприємництва	1	
	Усього:	6	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Основи галузевої структури економіки України

Поняття галузевої економіки. Галузева структура промисловості України, показники, що її характеризують. Основні фактори, що впливають на формування галузевої структури України.

Тема 2. Підприємство як форма діяльності в умовах ринкової економіки

Поняття підприємства. Підприємництво і ринок. Сутність підприємництва. Види підприємницької діяльності. Функції підприємництва. Закон України «Про підприємництво». Об'єднання підприємців. Господарські товариства. Закон України «Про господарські товариства».

Тема 3. Виробнича діяльність підприємства

Виробнича діяльність підприємницьких структур. Технологія виробництва. Технічна безпека виробництва. Показники виробничої діяльності, обсяг випущеної і реалізованої продукції. Шляхи підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Тема 4. Кадри підприємств і продуктивність праці

Кадри підприємства, їх склад і структура. Класифікація персоналу підприємства. Кадрова політика та система управління персоналом. Ринок

праці, особливості його формування та регулювання. Показники продуктивності праці та методи її вимірювання. Планування продуктивності праці на підприємстві.

Тема 5. Оплата праці

Заробітна плата, її економічний зміст, форми і системи. Тарифна система оплати праці. Нові форми оплати праці, участь у прибутку. Планування фонду оплати праці. Державна політика оплати праці.

Тема 6. Основи підприємництва

Поняття і необхідність управління підприємством. Три інструменти управління: ієрархія, культура, ринок, використання їх в управлінні сучасним підприємством. Сучасні принципи управління підприємством. Методи управління підприємством. Організаційні структури управління підприємством. Шляхи удосконалення управління підприємством.

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з предмета
«**Основи правових знань**»

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>усього</i>	<i>з них на лабораторно-практичні роботи</i>
1	Соціально-правова цінність як складова частина загальнолюдської культури. Поняття та ознаки правової держави	1	
2	Конституційні основи України	1	
3	Цивільне право і відносини, що ним регулюються	1	
4	Господарське право	1	
5	Порядок проходження служби цивільного захисту	2	
Усього:		6	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Соціально-правова цінність як складова частина загальнолюдської культури. Поняття та ознаки правової держави

Роль права у житті людини. Правомірна поведінка і правопорушення. Юридична відповідальність.

Поняття правосвідомості як регулятора правомірної поведінки, чинника зміцнення правопорядку і законності.

Загальна характеристика держави. Держава і громадянське суспільство. Засади правової держави.

Значення правосвідомості і правової культури у побудові правової держави.

Тема 2. Конституційні основи України

Поняття Конституції як Основного Закону держави. Загальні засади Основного Закону України. Державні символи України.

Громадянин і держава. Поняття громадянства в Україні. Особисті права і свободи громадян.

Вибори, референдум в Україні.

Верховна Рада України (парламент). Її склад, структура, повноваження і порядок роботи. Народний депутат України. Президент України – глава держави. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів

виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації – складові системи органів державної виконавчої влади.

Прокуратура. Правосуддя. Конституційний суд України. Система судів в Україні. Основні засади судочинства. Вища рада юстиції.

Територіальний устрій України. Поняття місцевого самоврядування в Україні, його система та повноваження.

Тема 3. Цивільне право і відносини, що ним регулюються

Поняття цивільного права України. Цивільне законодавство. Цивільні правовідносини та їх регулювання.

Право власності. Захист права власності.

Цивільно-правові угоди. Поняття, види та формули угод. Договір як різновид угоди.

Цивільно-правова відповідальність. Поняття та мета цивільно-правової відповідальності. Зобов'язання, що виникають у разі заподіяння шкоди. Цивільно-правова відповідальність неповнолітніх.

Тема 4. Господарське право

Поняття господарського права. Система господарського права. Господарське законодавство, господарські правовідносини.

Правові основи приватизації державних підприємств. Правове становище кооперативів, господарських товариств, господарських об'єднань.

Підприємництво в Україні. Законодавство про підприємницьку діяльність.

Відповідальність у господарських відносинах. Види відповідальності за порушення господарського законодавства.

Тема 5. Порядок проходження служби цивільного захисту

Порядок проходження служби в органах і підрозділах цивільного захисту. Чисельність органів і підрозділів цивільного захисту. Контракт щодо проходження служби цивільного захисту. Права та обов'язки рятувальників. Види відпусток та їх тривалість.

Заохочення. Порядок застосування заохочень.

Дисциплінарні стягнення. Порядок застосування стягнень. Порядок виконання дисциплінарних стягнень.

Граничний вік перебування на службі в органах і підрозділах цивільного захисту. Звільнення із служби в органах і підрозділах цивільного захисту.

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з предмета «Охорона праці»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		усього	з них на лабораторно-практичні роботи
1	Правові та організаційні основи охорони праці	4	
2	Загальні відомості про потенціал небезпеки. Психологія охорони праці. Організація роботи з охорони праці	2	
3	Організація охорони праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту	6	2
4	Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека і вибухозахист виробництва	4	
5	Основи електробезпеки	2	
6	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди	2	
7	Надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках	8	
8	Контрольно-узагальнююче заняття	2	
	Усього:	30	2

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці

Зміст поняття «охорона праці», соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання предмета «Охорона праці».

Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці. Право громадян на охорону праці при укладанні трудового договору. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Тривалість робочого дня працівників. Колективний договір, його укладання і виконання. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві, на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Відповідальність за порушення законодавства про працю, охорону праці, нормативно-правових актів з охорони праці.

Державний нагляд за охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці, повноваження і права профспілок та уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці.

Поняття про виробничий травматизм і профзахворювання. Нещасні випадки, пов'язані з працею на виробництві і побутові. Безпека праці і здоровий спосіб життя. Основні причини травматизму і професійних захворювань на виробництві й заходи запобігання (організаційні, технічні, санітарно-виробничі).

Організація охорони праці в підрозділах ДСНС України.

Навчання з питань охорони праці. Види інструктажів з питань охорони праці (первинний, вступний, повторний, позаплановий, цільовий), періодичність їх проведення. Проведення навчання та перевірка знань працівників з питань охорони праці.

Адміністративно-громадський контроль в пожежно-рятувальних підрозділах ДСНС України: перший, другий, третій ступінь, періодичність та порядок проведення.

Тема 2. Загальні відомості про потенціал небезпеки. Психологія охорони праці. Організація роботи з охорони праці

Загальні питання безпеки праці. Перелік робіт з підвищеною небезпекою, для яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань з охорони праці. Роботи з підвищеною небезпекою в галузі.

Вимоги охорони праці при експлуатації машин, механізмів, обладнання та устаткування. Зони безпеки та їх огороження. Світлова і звукова сигналізація. Попереджувальні написи, сигнальні покриття. Знаки безпеки.

Мікроклімат виробничих приміщень. Прилади контролю безпечних умов праці, порядок їх використання.

Фізіологічна та психологічна основи трудового процесу (безумовні та умовні рефлекси, їх вплив на охорону праці).

Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов на виробництві (почуття, сприймання, увага, пам'ять, уява, емоції) та їх вплив на охорону праці.

Психофізичні фактори умови праці (промислова естетика, ритм і темп роботи, виробнича гімнастика, кімнати психологічного розвантаження) та їх вплив на охорону праці.

Вимоги нормативних актів про охорону праці щодо безпеки виробничих процесів, обладнання, будівель.

Засоби індивідуального та колективного захисту. Засоби індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту. Захист від шуму. Захист від пилу. Захист від газу. Захист від вібрації. Захист від несприятливих метеорологічних умов.

Тема 3. Організація охорони праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

Загальні вимоги правил безпеки праці до службових приміщень підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Вимоги правил безпеки до гаража, акумуляторної та поста технічного обслуговування пожежних автомобілів.

Вимоги правил безпеки праці до навчальної башти: улаштування; наявність і періодичність випробовування страхувальних пристроїв на статичне та динамічне навантаження; улаштування запобіжної подушки, її розміри і періодичність оновлення. Вимоги безпеки праці до пожежних полігонів та вогневої смуги психологічної підготовки.

Загальні положення правил безпеки праці до пожежного устаткування, пожежних рятувальних пристроїв, переносного пожежного інструменту, спеціального одягу та спорядження (відповідність вимогам стандартів та технічних умов, проведення технічного обслуговування, заборона експлуатації в несправному стані). Засоби колективного та індивідуального захисту від небезпечних і шкідливих чинників. Вимоги правил безпеки праці до спецодягу, спорядження та інших засобів індивідуального захисту.

Загальні положення безпеки праці під час несення служби. Вимоги правил безпеки праці під час збору та виїзду за сигналом «Тривога», прямування до місця події, гасіння пожеж та ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків із використанням пожежно-рятувальних транспортних засобів, а також під час повернення в підрозділ.

Вимоги правил безпеки праці під час проведення технічного обслуговування та заправки паливно-мастильними матеріалами пожежно-рятувальних транспортних засобів.

Вимоги правил безпеки праці під час несення служби, гасіння пожеж і дій по ліквідуванню надзвичайних ситуацій (при зборі, виїзді і прямуванні на пожежу (аварію, стихійне лихо, заняття), при поверненні в частину, під час проведення розвідки пожежі, рятування людей та саморятування, при оперативному розгортанні та гасінні пожеж, при розкритті та розбиранні будівельних конструкцій, під час прокладання, прибирання, обслуговування та ремонту пожежних рукавів).

Лабораторно-практична робота 1. Відпрацювання дій особового складу пожежно-рятувального відділення при проведенні першого ступеня адміністративно-громадського контролю за станом охорони праці в підрозділі.

Тема 4. Основи пожежної безпеки. Вибухонебезпека і вибухозахист виробництва

Статистика пожеж в Україні та їх наслідків. Характерні причини виникнення пожеж. Поняття про пожежну безпеку та пожежну небезпеку, умови виникнення пожежі: джерела запалювання, горюче середовище, шляхи розповсюдження. Організаційні та технічні протипожежні заходи.

Основні вимоги правил пожежної безпеки до приміщень, евакуаційних шляхів та виходів, засобів протипожежного захисту.

Аналіз характерних значних промислових аварій, пов'язаних з викидами, вибухами та пожежами хімічних речовин в Україні. Приклади великих техногенних аварій і катастроф, їх наслідки.

Теоретичні основи механізму горіння та вибуху. Особливості горіння і вибуху в апаратурі та виробничому приміщенні. Параметри і властивості, що характеризують вибухонебезпеку середовища.

Основні характеристики вибухонебезпеки. Показники рівня руйнування промислових об'єктів. Категорування приміщень, будинків та зовнішніх технологічних установок за вибухопожежною і пожежною небезпекою.

Заходи безпеки особового складу підрозділів ДСНС України при ліквідуванні надзвичайних ситуацій та їх наслідків на вибухонебезпечних об'єктах.

Тема 5. Основи електробезпеки

Статистичні відомості про стан електротравматизму в Україні. Основні причини та шляхи зниження його рівня.

Дія електричного струму на організм людини. Фактори, які впливають на наслідки враження електричним струмом. Порогові значення електричного струму. Поняття крокової напруги і напруги дотику, умови виникнення та заходи безпеки в зоні її дії. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму.

Коллективні та індивідуальні електрозахисні засоби захисту. Вимоги правил безпеки праці до діелектричних засобів захисту.

Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.

Класифікація приміщень за ступенем ураження електричним струмом. Заходи безпеки при роботі з електрифікованим інструментом та приладами освітлення.

Захист від статичної електрики. Захист будівель та споруд від блискавки. Правила поведінки під час грози.

Тема 6. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Медичні огляди

Основні поняття фізіології, гігієни праці. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища. Шкідливі небезпечні виробничі фактори (фізичні, хімічні, біологічні і психофізіологічні) та санітарно-гігієнічні заходи щодо мінімізації їх впливу.

Фізіологія праці. Чергування праці і відпочинку. Виробнича гімнастика. Додержання норм піднімання і переміщення важких речей.

Основні гігієнічні особливості праці машиніста насосних установок пожежно-рятувальних транспортних засобів.

Особиста гігієна працівників органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Медичне обслуговування працівників: медичні огляди, лікування, санаторно-курортне забезпечення.

Тема 7. Надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках

Кістково-м'язова система. Скелет та його функції. Кістки голови. Хребет та його відділи. Грудна клітка. Кістки кінцівок та кістки тазу. М'язи верхніх та нижніх кінцівок. М'язи тулуба.

Серцево-судинна система. Поняття про кровообіг. Кров, її кількість в організмі людини, наслідки втрати крові. Основи кровообігу: серце, кровonosні судини. Будова та робота серця, його роль у кровообігу.

Магістральні судини верхніх та нижніх кінцівок, шиї, голови. Види кровотеч. Значення своєчасної зупинки кровотечі.

Органи дихання. Загальний огляд органів дихання. Будова верхніх дихальних шляхів та легень. Значення та механізм дихання. Наслідки зупинки дихання.

Гостра дихальна недостатність (ГДН). Причини, які викликають гостру дихальну недостатність, її форми. Клінічні прояви ГДН (форми та ступені). Гостра серцево-судинна недостатність (непритомність, колапс, шок). Причини, які викликають непритомність, її види. Клінічна картина непритомності. Причини, які викликають колапс. Клінічна картина колапсу. Причини, які викликають шок, його види. Клінічна картина травматичного та геморагічного шоку.

Огляд місця пригоди, заходи безпеки під час надання домедичної допомоги постраждалим. Первинний огляд постраждалого. Особливості надання домедичної допомоги постраждалим із психогенними реакціями. Медичне забезпечення.

Домедична допомога при зупинці роботи серця та легень. Послідовність проведення серцево-легеневої реанімації.

Кровотечі. Класифікація кровотеч. Клінічні прояви зовнішніх та внутрішніх кровотеч. Домедична допомога при пораненнях і кровотечах.

Переломи та вивихи. Клінічні прояви переломів та вивихів. Домедична допомога при переломах та вивихах.

Термічні ураження: опіки та обмороження. Класифікація, клінічні прояви термічних уражень, домедична допомога.

Отруєння токсичними речовинами. Основні клінічні прояви інгаляційних отруєнь. Загальні ознаки хімічних отруєнь. Отруєння окисом вуглецю («чадним газом»), хлором, аміаком, парами кислот. Укуси отруйних тварин, комах. Ознаки харчових токсикоінфекцій. Клінічна картина ботулізму. Домедична допомога при отруєннях різними речовинами.

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з предмета
**«Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної
служби цивільного захисту»**

<i>№ з/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Кількість годин</i>	
		<i>усього</i>	<i>з них на лабораторно-практичні роботи</i>
1.	Законодавство України у сфері цивільного захисту. Основні положення антикорупційного законодавства	2	
2.	Загальні положення щодо організації гарнізонної служби в пожежно-рятувальних підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту	2	
3.	Порядок організації та несення караульної служби в пожежно-рятувальних підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту	2	
	Усього:	6	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Законодавство України у сфері цивільного захисту. Основні положення антикорупційного законодавства

Основні положення законодавчих актів у сфері цивільного захисту.

Мета створення, структура та завдання Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Основні положення антикорупційного законодавства: поняття корупції та корупційних діянь, суб'єкти корупційних діянь, відповідальність за вчинення корупційних діянь.

Тема 2. Загальні положення щодо організації гарнізонної служби в пожежно-рятувальних підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

Призначення та основні завдання Гарнізону служби. Порядок залучення сил та засобів гарнізону (розклад виїзду, план залучення сил та засобів). Район виїзду пожежно-рятувальних підрозділів.

Організація взаємодії з іншими службами (водопостачання, енергетики, газової, медичної, поліції) під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.

Посадові особи Гарнізону служби. Оперативно-чергові служби гарнізону.

Тема 3. Порядок організації та несення караульної служби в пожежно-рятувальних підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

Загальний порядок організації служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Права і обов'язки посадових осіб караулу: начальника караулу, водія пожежного автомобіля, диспетчера (радіотелефоніста) пункту зв'язку підрозділу.

Організація внутрішньої служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Порядок прийому та здачі чергування. Порядок допуску особового складу в службові приміщення. Дії особового складу за сигналом «Тривога».

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з предмета
«Спеціальна підготовка машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		усього	з них на лабораторно-практичні роботи
1	Сучасні пожежно-рятувальні транспортні засоби, їх класифікація та комплектність	4	
2	Загальна будова, технічні характеристики та принцип роботи сучасних насосних установок	6	
3	Експлуатація насосних установок пожежно-рятувальних транспортних засобів	8	
4	Порядок проведення технічного обслуговування пожежно-рятувальних транспортних засобів та насосних установок	4	
5	Експлуатаційна документація на пожежно-рятувальні транспортні засоби	2	
6	Спеціальне обладнання пожежно-рятувальних транспортних засобів, порядок його застосування	4	
7	Пожежне устаткування пожежно-рятувального транспортного засобу, порядок його застосування	4	
8	Правила безпеки праці під час технічного обслуговування та експлуатації пожежно-рятувального транспортного засобу, насосної установки	2	
Усього:		34	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Сучасні пожежно-рятувальні транспортні засоби, їх класифікація та комплектність

Класифікація пожежно-рятувальних транспортних засобів. Сучасні пожежно-рятувальні транспортні засоби. Призначення, загальна будова,

тактико-технічні характеристики пожежно-рятувальних транспортних засобів. Комплектність та розміщення пожежного устаткування на пожежно-рятувальних транспортних засобах загального призначення.

Призначення, загальна будова та тактико-технічні характеристики сучасних аварійно-рятувальних транспортних засобів, автомобілів першої допомоги. Комплектність та призначення аварійно-рятувального обладнання, інструменту і спеціального спорядження. Порядок його розміщення на транспортних засобах.

Тема 2. Загальна будова, технічні характеристики та принцип роботи сучасних насосних установок

Класифікація насосних установок, їх загальна будова, технічні характеристики, конструктивні особливості та правила експлуатації. Види відцентрових насосів (одноступеневі та двоступеневі), їх конструктивні особливості.

Можливі несправності насосних установок, які виникають під час експлуатації, причини їх виникнення та способи усунення.

Призначення, будова та принцип роботи коробки відбору потужності. Види додаткових трансмісій на пожежно-рятувальних транспортних засобах. Додаткові механізми керування в насосному відсіку пожежно-рятувального транспортного засобу. Призначення, будова та принцип їх роботи. Додаткова система охолодження двигуна та додаткова система обігріву пожежної автоцистерни, їх призначення, будова та принцип роботи.

Тема 3. Експлуатація насосних установок пожежно-рятувальних транспортних засобів

Призначення, розташування, можливі відмінності основних механізмів та приладів насосного відсіку (важелі керування газовакуумним апаратом, двигуном внутрішнього згорання, зчепленням; мановакуометр, тахометр).

Призначення, будова, принципова схема та принцип роботи вакуумної системи пожежно-рятувальних транспортних засобів. Порядок перевірки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу на герметичність під час прийому чергування.

Порядок забору води насосною установкою з пожежних гідрантів, відкритих вододжерел та подачі вогнегасних речовин до осередку пожежі. Особливості забору та подачі води насосною установкою у разі несправності вакуумної системи пожежно-рятувального транспортного засобу. Обслуговування насосної установки під час роботи.

Види гідроелеваторних схем, їх переваги та недоліки. Порядок збирання, запуску та умови роботи гідроелеваторних схем. Можливі відмови в роботі гідроелеваторних схем під час забору води та подачі вогнегасних засобів, причини їх виникнення та способи усунення.

Тема 4. Порядок проведення технічного обслуговування пожежно-рятувальних транспортних засобів та насосних установок

Порядок підготовки пожежно-рятувальних транспортних засобів до технічного обслуговування. Види та періодичність технічного обслуговування пожежно-рятувальних транспортних засобів, перелік робіт, які виконуються під час проведення технічного обслуговування. Послідовність дій та порядок проведення технічного обслуговування насосних установок.

Порядок проведення опресовки відцентрового насоса гідравлічним та пневматичним способами. Випадки, в яких проводиться опресовка та порядок проведення обкатки насосних установок. Порядок проведення випробовування відцентрового насоса на продуктивність.

Тема 5. Експлуатаційна документація на пожежно-рятувальні транспортні засоби

Експлуатаційна документація на пожежно-рятувальний транспортний засіб, порядок її ведення. Вимоги щодо ведення експлуатаційної картки, картки обліку роботи акумуляторної батареї та автомобільних шин, журналу обліку проведення технічного обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу. Порядок введення в експлуатацію пожежно-рятувальних транспортних засобів.

Тема 6. Спеціальне обладнання пожежно-рятувальних транспортних засобів, порядок його застосування

Призначення, загальна будова, принцип роботи, технічні характеристики, порядок експлуатації та обслуговування спеціального обладнання, яким комплектується пожежно-рятувальний транспортний засіб (пересувної електроустановки, засобів освітлення, переносних пінних установок, бензомоторних пил, дискових різаків, пневмо- та гідроінструмента).

Тема 7. Пожежне устаткування пожежно-рятувального транспортного засобу, порядок його застосування

Види напірних, всмоктувальних пожежних рукавів та групи їх міцності. Правила експлуатації пожежних рукавів: маркування, періодичність та послідовність випробовування, збереження, перекантовка, робота на пожежі.

Рукавне обладнання, яким комплектується пожежно-рятувальний транспортний засіб (ручні пожежні стволи, рукавні головки, всмоктувальний фільтр-клапан, рукавний колектор та розгалужник, гідроелеватор): маркування, будова, технічні характеристики та правила застосування.

Тема 8. Правила безпеки праці під час технічного обслуговування і експлуатації пожежно-рятувального транспортного засобу, насосної установки

Вимоги правил безпеки праці під час експлуатації та обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу.

Вимоги правил безпеки праці при роботі та обслуговуванні насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу.

Вимоги правил безпеки праці при роботі із спеціальним обладнанням пожежно-рятувального транспортного засобу.

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з предмета
«Психологічна підготовка»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		усього	з них на лабораторно-практичні роботи
1	Морально-психологічні основи професійного статусу працівника Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в сучасному суспільстві	1	
2	Введення в екстремальну психологію	2	
3	Основи саморегуляції та психологічної реабілітації. Формування стресостійкості	2	2
4	Формування мотивації на пріоритетність збереження власного життя та здоров'я	2	2
	Усього:	7	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Морально-психологічні основи професійного статусу працівника Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в сучасному суспільстві

Порятунок людей – сенсоутворююча основа життя працівника служби цивільного захисту, що домінує мотив професії. Професійне становлення працівника служби цивільного захисту. Роль морального чинника, приклади самостійних дій пожежників при аварії на ЧАЕС, в інших надзвичайних ситуаціях.

Історія рятувальної справи в Україні, професійні традиції, їхня роль у формуванні особистісних якостей працівників служби цивільного захисту. Демонстрація документальних кінофільмів.

Зростання соціальної значимості професії рятувальника у зв'язку з ростом у сучасних умовах числа аварій і катастроф техногенного й природного характеру.

Тема 2. Введення в екстремальну психологію

Екстремальні ситуації, їх психотравмуючий вплив на особистість рятувальника та постраждалих. Особливості впливу на психологічний стан працівника умов несення служби в аварійно-рятувальних підрозділах. Вимоги професійної діяльності до психологічних особливостей машиніста насосних

установок пожежно-рятувального транспортного засобу. Психологічні особливості поведження населення в надзвичайних ситуаціях. Негативні психічні стани, моделі виходу. Поняття про екстрену психологічну допомогу та методи її надання постраждалому населенню. Індивідуальні й колективні форми панічних реакцій у надзвичайних ситуаціях. Умови їх виникнення, методи попередження й припинення при веденні рятувальних робіт.

Тема 3. Основи саморегуляції та психологічної реабілітації. Формування стресостійкості

Лабораторно-практична робота № 1.

Тренінгове заняття, на якому відпрацьовуються наступні питання:

Стрес, напруга, стомлення, перевтома, нервовий зрив, депресія. Особистий досвід кожного учасника з цього питання.

Методики відновлення. Позитивний досвід виходу з негативних станів.

Зміни в організмі, спричинені умовами служби в аварійно-рятувальних підрозділах, посттравматичні стресові розлади, способи профілактики негативних змін.

Практичні навички у виявленні негативних психічних станів у довколишніх, застосування засобів щодо їх усунення.

Тема 4. Формування мотивації на пріоритетність збереження власного життя та здоров'я

Лабораторно-практична робота № 2.

Тренінгове заняття, на якому відпрацьовуються наступні питання:

Основні травмуючі фактори, які мають місце під час несення служби в аварійно-рятувальних підрозділах.

Визначення власної цінності для довколишніх.

Формування позитивної мотивації на дотримання правил безпеки праці під час служби в аварійно-рятувальних підрозділах як умови власної безпеки.

**ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з виробничого навчання**

Професія: 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Кваліфікація: машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

<i>№ з/п</i>	<i>Теми</i>	<i>Кількість годин</i>
	I. Виробниче навчання	
1	Інструктаж з питань охорони праці. Ознайомлення із робочим місцем машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	2
2	Охорона праці	18
3	Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту	6
4	Спеціальна підготовка машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	58
	<i>Усього годин:</i>	<i>84</i>
	II. Виробнича практика	
1	Ознайомлення з організаційно-штатною структурою пожежно-рятувального підрозділу. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки. Ознайомлення з робочим місцем	2
2	Самостійне виконання робіт (посадових обов'язків) машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу у складі чергового караулу пожежно-рятувального підрозділу (під наглядом наставника)	22
	<i>Усього годин:</i>	<i>24</i>
	<i>Разом:</i>	<i>108</i>

I. ВИРОБНИЧЕ НАВЧАННЯ

Тема 1. Інструктаж з питань охорони праці. Ознайомлення із робочим місцем машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Інструктаж щодо змісту занять, організації робочого місця та охорони праці.

Ознайомлення з обов'язками машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу.

Причини травматизму. Види травматизму, заходи щодо його попередження.

Ознайомлення з приміщеннями пожежно-рятувального підрозділу, розташуванням пожежно-рятувальних транспортних засобів у гаражі, робочим місцем машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу.

Тема 2. Охорона праці

Інструктаж щодо змісту занять, організації робочого місця та охорони праці.

Вправи.

Надання домедичної допомоги при травмах

Надання невідкладної допомоги в залежності від виду ранового агента.

Надання домедичної допомоги із застосуванням підручних та медико-санітарних засобів при пораненнях.

Надання домедичної допомоги підручними та медико-санітарними засобами при переломах, забоях, вивихах.

Оцінка функцій організму та надання домедичної допомоги потерпілим із синдромом тривалого стиснення.

Реанімація при порушеннях дихання та кровообігу

Підтримка життєво важливих функцій організму при порушенні дихання: штучна вентиляція легень без спеціального устаткування, штучна вентиляція легень за допомогою допоміжних засобів без інгаляції киснем, штучна вентиляція за допомогою допоміжних засобів з інгаляцією киснем.

Підтримка життєво важливих функцій організму при порушенні кровообігу: зупинка зовнішньої кровотечі; шоківна позиція; визначення пульсу; непрямий масаж серця.

Серцево-легенева реанімація (СЛР): виконання СЛР, оцінка ефективності СЛР.

Надання домедичної допомоги потерпілим з психогенними реакціями.

Домедична допомога під час кровотеч

Зупинка кровотечі тисненням на окремі точки, за допомогою тиснутої пов'язки, джгута (закрутки).

Накладання м'яких пов'язок на голову, на верхні та нижні кінцівки, на нижню частину живота та верхню третину стегна, на грудну клітку.

Тема 3. Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту

Інструктаж щодо змісту занять, організації робочого місця та охорони праці.

Вправи

Відпрацювання дій машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу під час зміни караулів у пожежно-рятувальному підрозділі.

Зміна караулів пожежно-рятувальних підрозділів: час і терміни проведення зміни, обов'язки водія під час здачі та прийому чергування. Подача й виконання команд, дії у випадку затримки зміни, дії чергових караулів за командою «Відбій».

Тема 4. Спеціальна підготовка машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Інструктаж щодо змісту занять, організації робочого місця та охорони праці.

Вправи

Порядок проведення забору та подачі вогнегасних речовин за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу

Відпрацювання порядку перевірки відцентрового насоса на герметичність.

Відпрацювання порядку забору та подачі вогнегасних речовин насосною установкою без встановлення пожежно-рятувального транспортного засобу на вододжерело.

Відпрацювання порядку забору та подачі вогнегасних речовин насосною установкою із встановленням пожежно-рятувального транспортного засобу на вододжерело.

Відпрацювання порядку забору та подачі вогнегасних речовин насосною установкою із встановленням пожежно-рятувального транспортного засобу на пожежний гідрант.

Порядок проведення обкатки та опресовки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу

Відпрацювання порядку проведення обкатки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу.

Відпрацювання порядку проведення опресовки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу гідравлічним способом.

Відпрацювання порядку проведення опресовки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу пневматичним способом.

Відпрацювання порядку забору води із вододжерела за допомогою гідроелеватора та подачі її до осередку пожежі

Підготовка необхідного обладнання.

Відпрацювання порядку збирання та запуску гідроелеваторних схем «насос —> гідроелеватор —> цистерна».

Відпрацювання порядку збирання та запуску гідроелеваторної схеми «насос —>гідроелеватор —>насос».

Робота машиніста насосних установок щодо проведення випробування пожежних рукавів

Підготовка обладнання та робочого місця до проведення випробування.

Випробування напірних пожежних рукавів різних видів, груп міцності та діаметрів.

Випробування всмоктувальних та напірно-всмоктувальних пожежних рукавів.

Відпрацювання дій машиніста щодо експлуатації додаткових систем насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу

Відпрацювання дій машиніста щодо застосування системи додаткового охолодження двигуна пожежно-рятувального транспортного засобу.

Відпрацювання дій машиніста щодо застосування системи обігріву пожежної автоцистерни.

Відпрацювання порядку введення в експлуатацію пожежно-рятувального транспортного засобу

Перевірка супровідної документації (інструкції з експлуатації, формуляра) на пожежно-рятувальний транспортний засіб та його спеціальні агрегати, оформлення відповідної документації на пожежно-рятувальний транспортний засіб у підрозділі.

Складання акта-рекламації у разі виявлення недоліків та несправностей пожежно-рятувального транспортного засобу або його агрегатів.

Порядок проведення технічного обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу та насосної установки

Відпрацювання дій машиніста під час проведення щоденного технічного обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу.

Відпрацювання дій машиніста щодо проведення обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу та насосної установки на лінії (під час гасіння пожежі, навчання, ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій).

Відпрацювання дій машиніста щодо проведення обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу та насосної установки після повернення до пожежно-рятувального підрозділу.

Порядок проведення технічного обслуговування насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу

Відпрацювання дій машиніста під час проведення щоденного технічного обслуговування насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу.

Відпрацювання дій машиніста щодо проведення технічного обслуговування № 1 насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу.

Відпрацювання дій машиніста щодо проведення технічного обслуговування № 2 насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу.

Оволодіння навичками проведення розрахунків витрат пально-мастильних матеріалів пожежно-рятувальних транспортних засобів. Оформлення обліково-звітної документації за результатами експлуатації

Відпрацювання методики виконання розрахунків витрат пально-мастильних матеріалів залежно від умов експлуатації пожежно-рятувальних транспортних засобів.

Відпрацювання правил ведення обліково-звітної документації на пожежно-рятувальний транспортний засіб.

II. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Тема 1. Ознайомлення з організаційно-штатною структурою пожежно-рятувального підрозділу. Інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки. Ознайомлення з робочим місцем

Інструктаж щодо організації робочого місця та охорони праці.

Ознайомлення з пожежно-рятувальним підрозділом

Ознайомлення з обов'язками машиніста насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу безпосередньо на робочому місці, дотримання основних правил та інструкцій з безпеки праці.

Ознайомлення з приміщеннями гаража пожежно-рятувального підрозділу, робочим місцем машиніста насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу.

Тема 2. Самостійне виконання робіт (посадових обов'язків) машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу у складі чергового караулу пожежно-рятувального підрозділу (під наглядом наставника)

Інструктаж щодо організації робочого місця та охорони праці.

Вправи:

Самостійне виконання обов'язків машиніста щодо порядку роботи на насосній установці пожежно-рятувального транспортного засобу

Проведення перевірки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу на герметичність.

Відпрацювання дій машиніста щодо забору та подачі води за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу без його встановлення на вододжерело.

Відпрацювання дій машиніста щодо забору та подачі води за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу з відкритого вододжерела.

Відпрацювання дій машиніста щодо забору та подачі води за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу з пожежного гідранта.

Відпрацювання дій машиніста під час збирання та запуску гідроелеваторних схем. Проведення контролю за безперебійною подачею води.

Відпрацювання дій машиніста щодо подачі насосною установкою пожежно-рятувального транспортного засобу повітряно-механічної піни

Проведення перевірки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу на герметичність.

Відпрацювання дій машиніста щодо забору води за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу з вододжерела та подачі повітряно-механічної піни низької кратності.

Відпрацювання дій машиніста щодо забору піноутворювача зі сторонньої ємності за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу та подачі повітряно-механічної піни середньої кратності.

Відпрацювання дій машиніста щодо забору води з цистерни пожежно-рятувального транспортного засобу за допомогою насосної установки та подачі повітряно-механічної піни за допомогою портативного пристрою пінозмішування.

Порядок експлуатації пожежного устаткування та спеціального обладнання

Відпрацювання дій машиніста щодо експлуатації електровакуумної установки відцентрових насосів.

Відпрацювання машиністом практичних навичок щодо експлуатації переносних стаціонарних освітлювальних приладів та електроустановок.

Відпрацювання машиністом практичних навичок щодо експлуатації пневматичного обладнання, яким укомплектовано пожежно-рятувальний транспортний засіб.

Відпрацювання машиністом практичних навичок щодо експлуатації гідравлічного обладнання, яким укомплектовано пожежно-рятувальний транспортний засіб.

Відпрацювання машиністом практичних навичок щодо експлуатації дискових різаків та бензомоторних пил.

Примітка. Детальна програма виробничої практики розробляється кожним навчальним закладом окремо із врахуванням сучасних технологій, новітніх устаткувань та матеріалів, умов гасіння пожеж і проведення аварійно-рятувальних робіт за погодженням із замовниками кадрів і затверджується в установленому порядку.

КВАЛІФІКАЦІЙНА ПРОБНА РОБОТА

Приклади робіт

1. Відпрацювання порядку перевірки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу на герметичність.
2. Відпрацювання порядку забору та подачі вогнегасних речовин насосною установкою без встановлення пожежно-рятувального транспортного засобу на вододжерело.
3. Відпрацювання порядку забору та подачі вогнегасних речовин насосною установкою із встановленням пожежно-рятувального транспортного засобу на вододжерело.
4. Відпрацювання порядку забору та подачі вогнегасних речовин із встановленням пожежно-рятувального транспортного засобу на пожежний гідрант.
5. Відпрацювання порядку проведення обкатки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу.
6. Відпрацювання порядку проведення опресовки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу гідравлічним способом.
7. Відпрацювання порядку проведення опресовки відцентрового насоса пожежно-рятувального транспортного засобу пневматичним способом.
8. Відпрацювання порядку проведення щоденного технічного обслуговування пожежно-рятувального транспортного засобу, обслуговування на лінії та після повернення у підрозділ.
9. Оформлення експлуатаційної документації на пожежно-рятувальний транспортний засіб у підрозділі під час проведення щоденного технічного обслуговування.
10. Відпрацювання порядку проведення сезонного обслуговування та технічного обслуговування № 1 пожежно-рятувального транспортного засобу.
11. Відпрацювання порядку збирання та запуску гідроелеваторних схем «насос - гідроелеватор - цистерна».
12. Відпрацювання порядку збирання та запуску гідроелеваторної схеми «насос-гідроелеватор-насос».
13. Відпрацювання дій машиніста насосної установки під час випробування напірних пожежних рукавів.
14. Відпрацювання дій машиніста насосної установки під час випробування всмоктувальних та напірно-всмоктувальних пожежних рукавів.
15. Відпрацювання порядку виконання розрахунків витрат паливо-мастильних матеріалів залежно від умов експлуатації пожежно-рятувальних транспортних засобів.
16. Відпрацювання порядку надання домедичної допомоги при зупинці серця та дихання внаслідок нещасного випадку.
17. Відпрацювання порядку надання домедичної допомоги при переломах кінцівок, ключиць, ребер, хребта.

18. Відпрацювання порядку надання домедичної допомоги при кровотечах (артеріальній, венозній, капілярній, внутрішній).

19. Відпрацювання порядку надання домедичної допомоги при різних видах опіків, отруєнні, обмороженні.

КРИТЕРІЇ **кваліфікаційної атестації випускників**

Професія: 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

Кваліфікація: машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу

ЗНАЄ, РОЗУМІЄ:

1) нормативно-правові акти та нормативні галузеві документи, що регламентують організацію несення караульної служби в пожежно-рятувальних підрозділах;

2) матеріальну частину, технічні можливості насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу;

3) правила експлуатації насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу;

4) правила забору та подачі вогнегасних речовин до осередку пожежі за допомогою насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу;

5) порядок проведення регулювання режиму роботи і зупинки насосної установки та автономного силового агрегату пожежно-рятувального транспортного засобу;

6) основи охорони праці під час несення служби в пожежно-рятувальному підрозділі;

7) правила безпеки праці під час використання насосної установки за призначенням;

8) правила роботи з пожежним та спеціальним устаткуванням, яким укомплектовано пожежно-рятувальний транспортний засіб;

9) порядок та строки проведення технічного обслуговування насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу;

10) терміни й порядок проведення випробування вузлів та агрегатів насосної установки пожежно-рятувального транспортного засобу;

11) порядок ведення обліково-звітної документації пожежно-рятувального транспортного засобу;

12) норми витрат паливно-мастильних матеріалів пожежно-рятувального транспортного засобу;

13) порядок надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках.

ВМІЄ:

1) підтримувати та забезпечувати належний технічний стан насосної установки та спеціального обладнання пожежно-рятувального транспортного засобу;

2) здійснювати контроль за технічним станом вузлів та агрегатів насосної установки та спеціального обладнання пожежно-рятувального транспортного засобу;

3) виконувати технічне обслуговування і ремонт відповідно до термінів експлуатації та передбаченого обсягу робіт насосної установки та спеціального обладнання пожежно-рятувального транспортного засобу;

4) перевіряти технічний стан систем і агрегатів насосної установки та спеціального обладнання під час заступання на чергування;

5) керувати насосною установкою та спеціальним обладнанням під час забору води з відкритих вододжерел, пожежних гідрантів, водоймищ та подачі вогнегасних речовин до осередку пожежі;

6) експлуатувати насосну установку з урахуванням погодних умов;

7) дотримуватись вимог правил безпеки праці при виконанні завдань за призначенням;

8) вести облікову та звітну документацію щодо експлуатації насосної установки і спеціального обладнання;

9) надавати домедичну допомогу потерпілим при порушеннях або зупинці дихання, серцево-судинних порушеннях, зупинці серця, значній кровотечі, термічних ураженнях, гострих отруєннях.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

№ з/п	Найменування	Кількість на групу з <u>15</u> осіб		При- мітка
		Для індивідуального користування	Для групового користування	
1	2	3	4	5
	Пожежна, спеціальна та аварійно-рятувальна техніка			
1	Пожежна автоцистерна		1	
	Устаткування, прилади, інструменти та матеріали			
2	Секундомір		3	
3	Компресометр		2	
4	Ареометр зі скляною трубкою		2	
5	Захисні окуляри	1		
6	Набір гайкових ключів		2	
7	Набір накидних ключів		2	
8	Лінійка масштабна довжиною 500 мм		6	
9	Штангельциркуль		10	
10	Щуп для трансмісійного мастила		2	
11	Рукоятка динамометрична для торцевих ключів		1	
12	Манометр перевірки тиску повітря в шинах		2	
13	Компресор пересувний		1	
14	Візок для перевезення обладнання і спецагрегатів		2	
15	Переносна лампа, 12 В		2	
16	Солідолонагнітач		2	
14	Пристрій для зарядки акумуляторних батарей		2	
15	Викрутки для зливо-наливних гайок корпусів редукторів		3	
16	Відро металеве ємністю 10 л		3	
17	Ствол-водомір		2	
	Оснащення та спорядження			
	<i>Індивідуального захисту</i>			
18	Комплект спеціального одягу	1		
	<i>Медичне</i>			
19	Ноші санітарні		1	
20	Лямки до ніш санітарних		2	
21	Набір ротоглоточних повітроводів		3	
22	Дошка транспортувальна довга		1	
23	Дошка транспортувальна коротка		1	
24	Набір шин: дротяна драбинна 75см, 120 см, фанерна, Дитерихса та транспортна		3	
25	Шийний комір-корсет		1	

№ з/п	Найменування	Кількість на групу з <u>15</u> осіб		При- мітка
		Для індивідуального користування	Для групового користування	
1	2	3	4	5
26	Підставка для голови		1	
27	Ножиці		5	
28	Комплект перев'язувального матеріалу		3	
29	Сумка медична санітарна		1	
30	Джгут кровоспинний гумовий стрічковий		3	
31	Медична аптечка		1	
32	Індивідуальна аптечка водія		1	
33	Аптечка проти хлору та аміаку		1	
34	Пов'язка медична мала		5	
35	Пов'язка медична велика		5	
36	Індивідуальний перев'язочний пакет /ПП/ з гумовою оболонкою		5	
37	Пакет перев'язочний медичний		5	
	Натурна дільниця			
	<i>навчальні місця для відпрацювання вправ:</i>			
38	Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів		1	
39	Майданчик для відпрацювання тактичних прийомів застосування пожежно-рятувальних транспортних засобів		1	
	Моделі, макети, муляжі:			
40	Реанімаційний тренажер зі світловим контролем		1	
41	Комплект моделей, які імітують рани і травми		1	
42	Муляжі для виконання вправ з рятування постраждалих у надзвичайних ситуаціях (манекени)		2	
	Плакати, схеми			за необхід- ністю
	Стенди, макети			за необхід- ністю

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. ДСТУ 2272: 2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
2. ДСТУ 2273: 2006 Протипожежна техніка. Терміни та визначення основних понять.
3. Наказ ДСНС України 01.04.2013 № 107 «Про затвердження Методичних рекомендацій з експлуатації та ремонту пожежних рукавів».
4. Наказ ДСНС України від 24.04.2013 № 184 «Про затвердження Настанови про аварійно-рятувальні машини та плавзасоби спеціального призначення ДСНС України».
5. Наказ ДСНС України від 27.06.2013 № 432 «Про затвердження Настанови з експлуатації транспортних засобів в органах та підрозділах ДСНС України».
6. Наказ МНС України від 07.05.2007 № 312 «Про затвердження Правил безпеки праці в органах та підрозділах МНС України» (частина перша для підрозділів державної пожежної охорони).
7. Наказ МНС України від 13.03.2012 № 575 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».
8. Наказ МВС України від 07.10.2014 № 1032 «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служби в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України».
9. Бегун В.В., Науменко І.М. Безпека життєдіяльності. Київ, 2003 – 208с.
10. Винокуров Л.Е., Васильчик М.В., Гаман М.В. Основи охорони праці - К.: Факт, 2005.
11. Євсюков О.П., Куфлієвський А.С., Лебедєв С.М., Миронець С.М., Назаров О.О., Перелигіна Л.А., Садковий В.П., Склень О.І., Христинко В.Є., Шевченко І.О. Екстремальна психологія. Підручник /За заг. ред. проф. О.В. Тимченка – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502с.
12. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці - Львів: Афіша, 2004.
13. Колонов О.М. Безуглов О.Є. Іщук В.М. Первинна підготовка пожежного-рятувальника. – Харків, 2013. – 452с.
14. Ларін О.М., Мисюра М.І., Кривошей Б.І., Воробйов О.В. Пожежна та аварійно-рятувальна техніка. Частина 1. Конструкції базових шасі та

матеріалів, які використовуються при виготовленні пожежної та аварійно-рятувальної техніки. Навчальний посібник. – Х.: УЦЗУ, 2007.- 937 с.

15. Польшаков В.І., Сахно Є.Ю. Економіка, організація та управління технічним обслуговуванням і ремонтом машин. Навчальний посібник. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004.

16. Технічний опис та інструкція з експлуатації автоцистерн пожежних.

ЗМІСТ

Титульний аркуш	_____
Авторський колектив	_____
Загальні положення щодо реалізації Державного стандарту професійно-технічної освіти	_____
Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу	_____
Типовий навчальний план для підготовки кваліфікованих робітників за професією 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	_____
Перелік необхідних кабінетів, лабораторій, майстерень для підготовки кваліфікованих робітників за професією 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	_____
Типова навчальна програма з предмета «Основи галузевої економіки і підприємництва»	_____
Типова навчальна програма з предмета «Основи правових знань»	_____
Типова навчальна програма з предмета «Охорона праці»	_____
Типова навчальна програма з предмета «Організація діяльності органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту»	_____
Типова навчальна програма з предмета «Спеціальна підготовка машиніста насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу»	_____
Типова навчальна програма з предмета «Психологічна підготовка»	_____
Типова навчальна програма з виробничого навчання	_____
Виробниче навчання	_____
Виробнича практика	_____
Кваліфікаційна пробна робота	_____
Критерії кваліфікаційної атестації випускників за професією 8333 Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	_____
Перелік основних засобів навчання	_____
Список літератури	_____

Авторський колектив

- Багмут Ольга Миколаївна – завідувач сектору прогнозування потреб у професійних навичках відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України;
- Сичевський Микола Ігорович – заступник начальника кафедри експлуатації транспортних засобів та пожежно-рятувальної техніки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, керівник авторського колективу;
- Врадій Юрій Євгенійович – начальник навчального пункту Аварійно-рятувального загону спеціального призначення Управління ДСНС України у Кіровоградській області;
- Гнусарьков Руслан Володимирович – начальник циклу пожежної техніки та аварійно-рятувального обладнання-майстер виробничого навчання Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця);
- Жихарєв Олександр Петрович – старший науковий співробітник відділу протипожежних заходів науково-дослідного центру технічного регулювання Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту;
- Завада Михайло Володимирович – начальник навчального пункту Аварійно-рятувального загону спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Харківській області;
- Калиновський Андрій Якович – начальник кафедри інженерної та аварійно-рятувальної техніки факультету оперативно-рятувальних сил Національного університету цивільного захисту України;
- Ліпчанчук Ігор Іванович – перший заступник начальника Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця);
- Малежик Олексій Вікторович – головний фахівець відділу організації реагування та готовності підрозділів управління реагування на надзвичайні ситуації Головного управління ДСНС України у Харківській області;
- Педан Роман Валерійович – начальник відділу реагування на надзвичайні ситуації Управління ДСНС України у Кіровоградській області;
- Пелех Роман Романович – начальник навчального пункту Аварійно-рятувального загону спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Рівненській області;
- Перепаденко Олександр Володимирович – начальник навчального пункту Аварійно-рятувального загону спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Дніпропетровській області;
- Погуляєв Олександр Олександрович – головний фахівець відділу реагування на надзвичайні ситуації управління реагування на надзвичайні ситуації та цивільного захисту Головного управління ДСНС України у Рівненській області;
- Чорномаз Іван Костянтинівич – к.т.н., старший викладач кафедри техніки Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України;
- Шевченко Володимир Володимирович – начальник сектору підготовки та організації служби підрозділів управління реагування на надзвичайні ситуації Головного управління ДСНС України у Дніпропетровській області.

Наукові консультанти

- Паржницький Віктор Валентинович – начальник відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України;

Гашук Петро Миколайович – д.т.н., професор, завідувач кафедри експлуатації транспортних засобів та пожежно-рятувальної техніки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Рецензенти

Ущапівський Ігор Любомирович – к.т.н., начальник управління реагування на надзвичайні ситуації Головного управління ДСНС України у Львівській області;

Виноградов Станіслав Андрійович – к.т.н., доцент, доцент кафедри інженерної та аварійно-рятувальної техніки Національного університету цивільного захисту України.

Літературний редактор

Вітюк Віктор Павлович – методист навчально-методичного відділу Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця).

Технічний редактор

Рак Олександр Павлович – начальник сектору інформаційних технологій та технічних послуг Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця).

Керівники проекту

Кучинський Микола Сигізмундович – директор департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України;

Мірошніченко Катерина Борисівна – заступник директора департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України – начальник відділу змісту освіти та організації навчального процесу;

Пархоменко Руслан Володимирович – к.т.н., доцент, заступник начальника навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Гринько Віталій Юрійович – начальник відділу організації служби та підготовки підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту управління організації пожежно-рятувальних робіт, служби та підготовки підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Департаменту реагування на надзвичайні ситуації апарату Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Зауваження та пропозиції щодо змісту державного стандарту з професії “Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу” надсилати за адресою:

03035, м. Київ, вул. В. Липківського, 36.

Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Телефон: (044) 248-24-31.